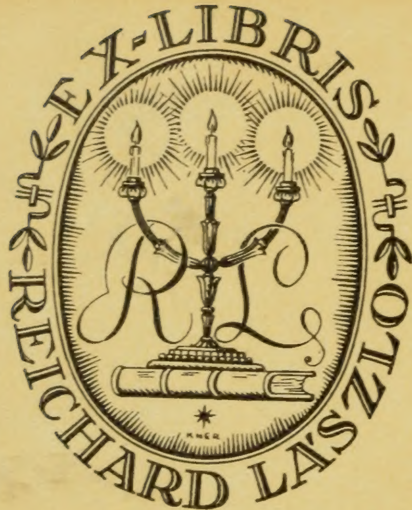

Hofmannsthal, Hugo Hofmann
Idill

OFMANNSTHAL

DYLL

EX-LIBRIS
REICHARD LÁSZLO

PÁN KÖNYVKIADÓ KIADÁSA
BUDAPEST
1922.

Forditotta Fegyverneki István. Biczó András illusztrációival.
Nyomta a Thália műintézet r.-t. 700 példányban, velinpapiron.
Készült ezenkivül 50 számozott példány, meritett papiron,
a forditó és a rajzoló aláirásával.

IDILL

Antik váza-rajz:
kentaur sebesült
asszonnyal egy
folyó partján.

(A színhely Böcklin-szerű nyitott falusi kovácsműhely. Emögött a ház, a háttérben folyó. A kovács munkában van, hitvese tétlenül támaszkodik az ajtóhoz, amely a műhelyből a házba nyílik. A földön szőke kis gyermek játszik szelíd ollótlan rákkal. Egy fülkében bőrtömlő, néhány friss füge és dinnyehéj.)

A KOVÁCS:

Hová merülnek szálló gondolatjaid,
Míg művemet hallgatva, ellenségesen,
Ily meg-megránduló ajkkal tekintgeted?

AZ ASSZONY:

Virágfehérlő kertben gyakran ültem én
S atyám művén rajongva csüngtem szüntelen,
Fazékgörítő kedves kézmivén; amint
A körbezummogó korong öléből ott
A formaduzzadó alak szökött elő,
— Oly csöndesen születve, mint szelíd virág —
Hűs csillogással. Majd fülét alkotta meg
S acanthus-ág és dús olajlevél futott
Mint bíborszínű dísz a kancsószáj körül
S a karcsú testbe játszi Hórák éltető,
Ringó táncával aztán életet lehelt.
Phaedrát alkotta meg, királyi nyughelyen,
Csodás alakját, szomjú vágytól lankadót
S fölötte Erós leng, ki édes kínt fakaszt.

Hatalmas korsón zajgó Bacchus-ünnepet
Szokott mintázni, hol borág levét buján
Maenad mezítlen talpa gyöngyöztette szét
S kibontott haj meg thyrsus-ág repült körűl.
Hamvvedreken borongó, bús Proserpinát,
Ki lélekelhagyott szemével földre néz
S hajába fonva asphodelos s mákvirág,
Az élettől került mezőt bolyongja át.
Nem volna vége-hossza, mind idézve itt
Az ég lakóit, kiknek gazdag életén,
— Másodszor élve át, mi ott mintázva volt —
Szerelmein, haragján, búgó bánatán
És mindenfajta változó élményein
Ily részem volt nekem, gyermeknek, akkoron,
Kik félig érett érzetek lehelletén

Megrezzentették lelkem hárfahúrjait,
Hogy olykor úgy esett, miként ha kín s gyönyör
Mysteriumát álomban átbolyonganám
Mint tág szemű lény és mindent felismerő,
Melyből e napvilágra visszatérve most
Egy másik élet halk emlékét őrizem
S mitől én messzejáró lettem és kizárt
E dús világból, amely éltet és kering.

A KOVÁCS:

Az elmerengő, álmodó leány előtt
A lét fogalmát tétlenség kuszálta szét.
És félő tisztelet se volt, amely kutat,
Mi istené, mi emberé. Semele ezt,
A balga vágyú, csak halálán fogta fel.

A férjed kézművét tanuld becsülni te,
Mely ősi föld méhéből sarjadzott elő
S a lángot, ezt a százkarú vadállatot,
Legyőzve, bölcsen, célszerűn munkálkodik.

AZ ASSZONY:

A lángba nézni mindig újra vágyom én,
Mely tűzzel ittasít és egyre változó.

A KOVÁCS:

Inkább vidítson művem és az alkotás!
Tekintsd a fegyverélt, ekén a szent vasat,
Fejszét, amely fatörzseket kunyhóba ró.
Kovács teremti meg, mi minden mást teremt.
Hol illatos barázda szürcsöl dús magot

S aranykalász a sarló félkörébe dől,
Hol árnyas erdőn leskelődő vad nyomán
A nyíl süvít s halálosan nyakába vág,
Amerre porfellegverő patkó dobog
S a várostól a városig kerék gurúl,
Amerre rémesen dübörgő háborún
A dalban zengett hősiesség tündököl:
Továbbhatok s a nagy világot átfogom
Munkám erős ezer nyomával, mert derék.

(Szünet.)

AZ ASSZONY:

Egy ifjú kentaurt látok, amint erre tart,
Szép ifjú isten, hogyha félig állat is.
A berken át s a nagy folyó mentén üget.

A KENTAUR:

(Kezében lándzsa, melyet odanyujt a kovácsnak.)

Talál-e itt e csorba lándzsa gyógyulást,
Uj élt a lendítő erő ivére? Szólj!

A KOVÁCS:

Sok kentaurt láttam már, de téged még soha.

A KENTAUR:

Faludba engem most először csábitott
A kívánság, amelyet ösmersz.

A KOVÁCS:

Teljesül.
Alig telik belé pár röpke pillanat.
De hogy majd nőm is megköszönje jöttödet,

Mesélj nekünk előbb nehány csodás csodát,
Amelyet láttál útadon s amelyrül itt
A hír se szól, ha vándor erre nem kerül.

AZ ASSZONY:

A tömlőt hadd nyujtom neked; hűs almabor,
Fanyar nedűvel csillapítsa szomjadat.
Másfajta nincs nekünk. Tovább ha mégy, talán
Majd távol innen jobb edénybül édesebb
Nedűvel egy szebb asszony oltja szomjadat.

(A tömlőből cserépedénybe tölti a bort, amelyet a kentaur lassan szürcsöl.)

A KENTAUR:

A széles országútakat kerültem én
S a tengerparti városok zsivajjait,

Hol könnyen hallunk sok hajóstul tarka hírt.
Kietlen pusztát választottam útamul,
Ijedt flamingót és bivalyt zavarva föl
S tapostam éjjel illatos mezők füvét, —
Fölém a jácintfürtű dús sötét borult.
És közben kis berek szélén haladtam el,
Hol könnyedén, makrancos kéjre szomjasan
Vidám csapatból egy naján mellém szegült,
Kit aztán egy satyrral hagytam el megint,
Ki útfelen csábítón furulyázva ült.

AZ ASSZONY:
Ily függetlenség mondhatlan gyönyör nekem.

A KOVÁCS:
Erdő szülötte hűséget s szégyenkezést

Nem ösmer, melyeket csak a tűzhely tanít
Kivánni és megőrzeni.

AZ ASSZONY:
Jutott-e, mondd,
Neked, dalos Pán sípzenéjét hallani?

A KENTAUR:
Egy néma völgykatlanban ért igézete.
Rejtélyes hangzatok hulláma szállt alá
A szirtperemről esti szellő szárnyain,
Oly mély, sötét erővel, mint egész csodás
Hatalma szívünk legtelibb érzésinek,
Miként ha énem támolyogva szállana
Ezer meg új ezer nagy ittasságon át.

A KOVÁCS:
Tiltottakat hagyj inkább említtetlenül!

AZ ASSZONY:
Hadd szóljon! Lelket szebben, mondd, mi ingerel?

A KOVÁCS:
Az élet minden szívverést beteljesít,
Megért gyümölcs az ágtól könnyen válik el.
És nem születtünk más szent borzadályra mi,
Mint aminőt a sors vet életünk fölé.

A KENTAUR:
Nem ismered tehát a nagy művészetet,
Mely istenek sajátja: emberek között

Embernek lenni; szélben széllé foszlani;
De majd mint pajkos delphin úszni víz ölén
És fennkeringve sasként szívni égi kéjt?
Az életből te nem sokat tudsz, úgy hiszem. —

A KOVÁCS:

Ha enköröm tudom, más mindent ösmerek
S mértéktelent sosem kivánok, sem pedig
Sebes-nagy árt markomban fogva tartani.
A csermelyt, bölcsőringatót, ismerd előbb,
A kerti fát, amely gyümölcsét érleli
És illatédes híves árnyat önt le rád,
S a rétet, melyen gyermeklábad szökdösött;
Szülőid járták fázva-félve egykoron
S a kedves járta, léptein virág fakadt,

Mely boldogan simult a könnyü láb alá; —
A házat értsd meg, melyben élsz és halni fogsz
És önmagad, tevékenységed-tisztelőn;
Ez több is, mint amennyit meg tudsz tartani. —
A vándorkedvűt nem marasztalom tovább,
Most még csak egy utolsó simítást teszek, —
Eltűnt a ráspolyom, — mingyárt meglesz az is.

(Bemegy a házba.)

AZ ASSZONY:

Utad bizonnyal nem hoz erre vissza már.
A jácintfürtü éjszakában ittasan
Törtetve, félek, hogy korán felejtesz el,
Ki téged, félek, nem felejt el egyhamar.

A KENTAUR:

Ó átkos volna, menni nélküled, miként
Ha száz szerelmek kertjének kapúja mind
Mögöttem most örökre zárba hullana.
De hogyha édes társamul tartasz velem,
Magammal prédaként oly égi bájt viszek,
Minőt még el nem hintett Aphrodite sem
A tengeren a harsogó dagályokon.

AZ ASSZONY:

A férjet, házat, gyermeket nem hagyhatom!

A KENTAUR:

Soká miért is aggaszt, mit hamar feledsz?

AZ ASSZONY:
Mingyárt kijö megint s az álom szertevált.

A KENTAUR:
Nem úgy, amíg a kedv, meg út mind nyitva áll.
Markolj erősen fürtjeimbe és fogózz
Nyakamba és karomba, széles hátamon.

(Az asszony a kentaur hátára lendül, aki hangos kiáltással lerohan a folyóhoz, a gyermek megijed és nyöszörgő hangon sírva fakad. A kovács kilép a házból. A kentaur épen most veti magát a folyó feltajtékozó vizébe. Bronz-színű felsőteste és az asszony alakja élesen rajzolódnak le a víz alkony-fényű tükrén. A kovács észreveszi őket; kezében

a kentaur lándzsájával leront a partra és erősen előrehajolva elhajítja a lándzsát, amely rezgő nyéllel áll meg az asszony hátában, míg ez éles kiáltással elereszti a kentaur fürtjeit s kitárt karokkal hanyatt a vízbe zuhan. A kentaur a haldoklót karjaiban felfogva és magasra emelve viszi a folyó irányában, a másik part felé úszva.)

UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM
39 11 09 02 04 001